

Г. Д. ГАПОНЕНКО
Інститут цукрових буряків УААН

ЕФЕКТИВНІСТЬ БЕЗВИСАДКОВОГО СПОСОБУ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ

В статті розглядаються фактори, які найбільш вагомо впливають на економічну ефективність вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом.

В Україні насіння цукрових буряків вирощують двома способами: висадковим (традиційним) за двохрічним циклом і безвисадковим за однорічним циклом.

На сьогодні сучасна технологія вирощування цукрових буряків потребує високоякісного насіння зі схожістю, одностійкістю і вирівняністю не менше 90%. Як свідчить багаторічний вітчизняний і зарубіжний досвід, ця важлива проблема найкраще вирішується при вирощуванні насіння безвисадковим способом [1, 2, 3, 4].

Якраз в цьому і полягає основна перевага його порівняно з висадковим способом. Це зумовлено тим, що в зонах безвисадкового насінництва в період цвітіння, дозрівання і збирання врожаю складаються найбільш сприятливі умови за сумою ефективних температур і сонячної інсоляції, що в поєднанні зі зрошенням дає можливість одержувати насіння цукрових буряків з високими якісними показниками [10].

У даний час насіння безвисадковим способом в Україні в основному вирощується в Автономній республіці Крим, у південних районах Одеської і Херсонської областей [9, 2, 10].

Узагальнення багаторічних результатів досліджень та досягнень виробничої практики показують, що вирощування насіння цукрових буряків безвисадковим способом є економічно вигідним і по цьому показнику переважає висадковий спосіб [5, 7, 8].

Це пов'язано з багатьма факторами, перш за все з технологією виробництва насіння і економічними показниками кінцевих результатів.

По-перше, при безвисадковому способі, порівняно з висадковим, скорочуються виробничі процеси: прорідження (формування) сходів маточних буряків, їх збирання, підготовка і затрати на утримання коренеплодосховищ та кагатних полів, кагатування, багаторазове навантаження, транспортування, садіння маточних коренеплодів та інше.

© 2003 Г. Д. ГАПОНЕНКО Інститут цукрових буряків УААН

Детальне вивчення цього питання показує, що якщо кількість технологічних операцій при висадковому способі становить біля 115, то при безвисадковому - лише 40, або майже в 3 рази менше.

По-друге, економічні показники (собівартість, прибуток, рентабельність, затрати праці) у 2-3 рази за економічною ефективністю кращі від цих же показників при висадковому способі [7, 8].

Нашими дослідженнями встановлено, що висока продуктивність безвисадкових насінників та якісні показники насіння формуються лише за умов оптимального забезпечення рослин цукрових буряків всім необхідним для нормального їх росту і розвитку, перш за все елементами живлення, водою, температурою, захистом.

Вирішальну роль у підвищенні економічної ефективності виробництва насіння цукрових буряків безвисадковим способом відіграє застосування прогресивної енергозощаджуючої технології вирощування. Вона базується на застосуванні науково обгрунтованої агротехніки та комплексу високопродуктивних машин: своєчасна і високоякісна сівба цукрових буряків по рекомендованих попередниках у сівозміні і нормах висіву насіння, старанний догляд за посівами протягом всієї вегетації (підживлення, полив, боротьба зі шкочинними організмами), старанне збирання врожаю без втрат [2, 6].

Всі технологічні операції, що впливають на рівень врожайності і якість насіння, повинні виконуватися послідовно, вчасно і якісно.

Виключення чи неякісне проведення будь-якого технологічного процесу, як показали проведені дослідження, негативно впливає на ефективність насінництва, перш за все собівартість продукції, прибутковість галузі і рентабельність в цілому.

Якщо проаналізувати впровадження прогресивних технологій виробництва насіння безвисадковим способом в господарствах АР Крим, то можна засвідчити, що ефективність цього способу економічно вигідна (табл.).

Таблиця.

**Економічна ефективність вирощування насіння цукрових буряків у
ОПК "Мир" Советського району АР Крим**

Показники	Роки		
	1997-2001	2000	2001
Площа, га	108	70	142
Урожайність, ц/га	14,4	6,6	16,3
Схожість, %	83	80	86
Собівартість, грн./ц	157,38	227,28	153,24
Ціна реалізації, грн./ц	536,0	592,0	621,0
Прибуток, тис.грн.	578,6	168,5	1082,7
Рентабельність, %	240,6	160,5	305,2

Подальше підвищення врожайності та якості насіння цукрових буряків при безвсадковому способі вирощування можливе лише за умов впровадження у виробництво ресурсозберігаючої технології з урахуванням конкретних ґрунтово-кліматичних умов та дотримання вимог цієї технології до строків і якості проведення всіх робіт.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адаменко Ф.И. К вопросу об усовершенствовании безвсадочного способа выращивания свекловичных семян// Сахарная промышленность. - 1948. -№ 12. - С.37-39.
2. Гапоненко Г.Д. Шляхи підвищення економічної ефективності вирощування насіння цукрових буряків безвсадковим способом// Збірник наукових праць Інституту цукрових буряків. - К.: Аграрна наука. - 1997.-С.256-262.
3. Балан В.М. Безвсадковий спосіб вирощування насіння цукрових буряків // Збірник наукових праць Інституту цукрових буряків. - К.: Аграрна наука. - 1997.- С.91-108.
4. Балан В.Н., Загородний А.Н. Качество безвсадочных семян// Сахарная свекла. - 1987. - № 8. - С.39-40.
5. Балан В.Н. Высокая эффективность безвсадочного семеноводства сахарной свеклы // Весник сельскохозяйственной науки. - 1989. - № 9. - С.33-38.
6. **Добротворцева А.В. Безвсадочный способ выращивания свекловичных семян // Сахарная свекла. - 1973. - № 6. - С.32-34.**
7. Ерохина В.Р. Безвсадочному семеноводству - особую заботу // Сахарная свекла. - 1980. - № 12. - С.30-31.
8. Зубков П.Д. Выращивание сахарной свеклы безвсадочным способом // Сахарная свекла. - 1975. - № 6. - С.30-32.
9. Кириченко Н.М. Безвсадочное семеноводство в Украине // Сахарная свекла. - 1994. - № 10. - С.13.
10. Балан В.Н., Тарабрин А.Е., Корнейчук А.В. Биология и агротехника безвсадочных семенников корнеплодных культур: Учебное пособие. - К.: Нора-принт, 2001. - 350 с.

Аннотация

УДК 633.63:631.171

Эффективность безвысадочного способа выращивания семян сахарной свеклы

Г.Д. Гапоненко

В статье рассматриваются факторы, которые наиболее весомо влияют на экономическую эффективность выращивания семян сахарной свеклы

Annotation

UDC 633.63:631.171

Efficiency of the direct method of growing sugar beet seed

G. Gaponenko

The article deals with factors which most essentially influence economical efficiency of growing sugar beet seed.